SEALBHÚ & FORBAIRT TEANGA SA NAÍONRA

Múinteoirí Naíonra & éinne ar spéis leo obair na naíonraí

16 Feabhra 2021, 7pm, Zoom

gaeloideachas.ie/claraigh

SEIMINEÁR AR LÍNE

Gaeloideachas

Guth don Oideachas Ián-Ghaeilge agus Gaeltachta

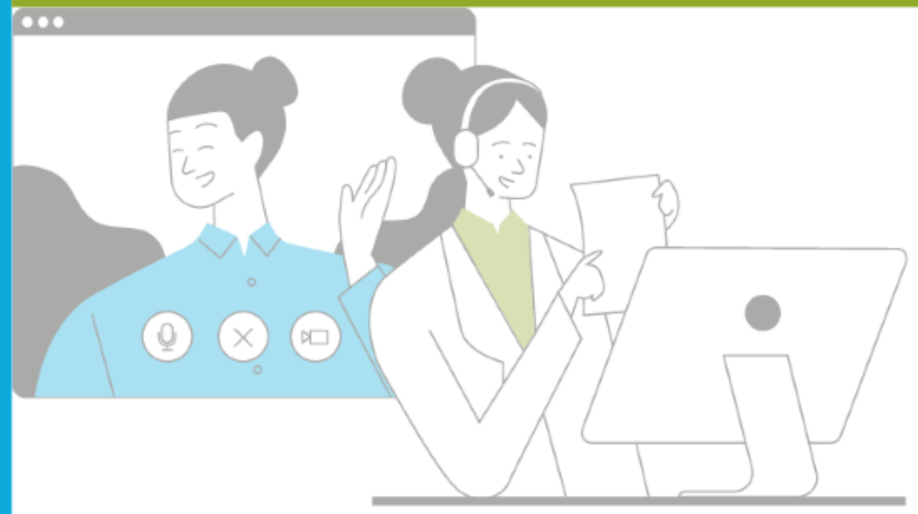

Sealbhú agus Forbairt Teanga sa Naíonra: Béim ar Riachtanais Speisialta Oideachais

Deirdre Breatnach agus Eibhlin Breatnach

16 Feabhra 2021

#ForbairtGaeloid

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

An Painéal

- **Deirdre Breatnach**

Léachtóir i nDámh an Oideachais, Coláiste Mhuire gan Smál

- **Eibhlin Breatnach**

Teiripeoir urlabhra agus teanga

#ForbairtGaeloid

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

An Painéal:Cúlra

Deirdre Breatnach:

Is léachtóir i nDámh an Oideachais í Deirdre i gColáiste Mhuire gan Smál, Luimneach. Tá sainspéis aici sa luathoideachas agus muineann sí ar an BA i gCúram agus in Oideachas na Luath-Óige [ECCE]. Is iarmhúinteoir bunscoile í agus d'oibrigh sí mar phríomhoide Gaelscoile chomh maith.

Eibhlin Breatnach:

Is teiripeoir urlabhra agus teanga í Eibhlin le suim ar leith aici sa dátheangachas agus sealbhú na teanga i measc leanaí óga. Tá taithí fhairsing aici ag obair mar theiripeoir sa Roinn Sláinte. Tá taithí aici le tógraí éagsúla don Roinn Oideachais mar chuid den Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta freisin.

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Cur chuige an tSeimineáir

- Dátheangachas agus forbairt teanga:
  - Fíor nó bréagach
  - Dátheangachas : Taighde reatha faoi shealbhú teanga
- Ag tacú le páistí chun a gcuid Gaeilge a chur chun cinn - na páistí le riachtanais bhreise acu san áireamh
- Gníomhaíochtaí sealbhaithe teanga taitneamhacha
  - Áiseanna teagaisc atá ar fáil go forleathan
- Ag obair le teaghlaigh chun an dara teanga a chur chun cinn sa bhaile
- Deis ceisteanna a chur agus a phlé

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ceistneoirín - Dátheangachas: Tuairimí Fíor nó Bréagach

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ceist 1

a) Páistí eile
b) Cláracha ar an teilifís
c) Daoine fásta

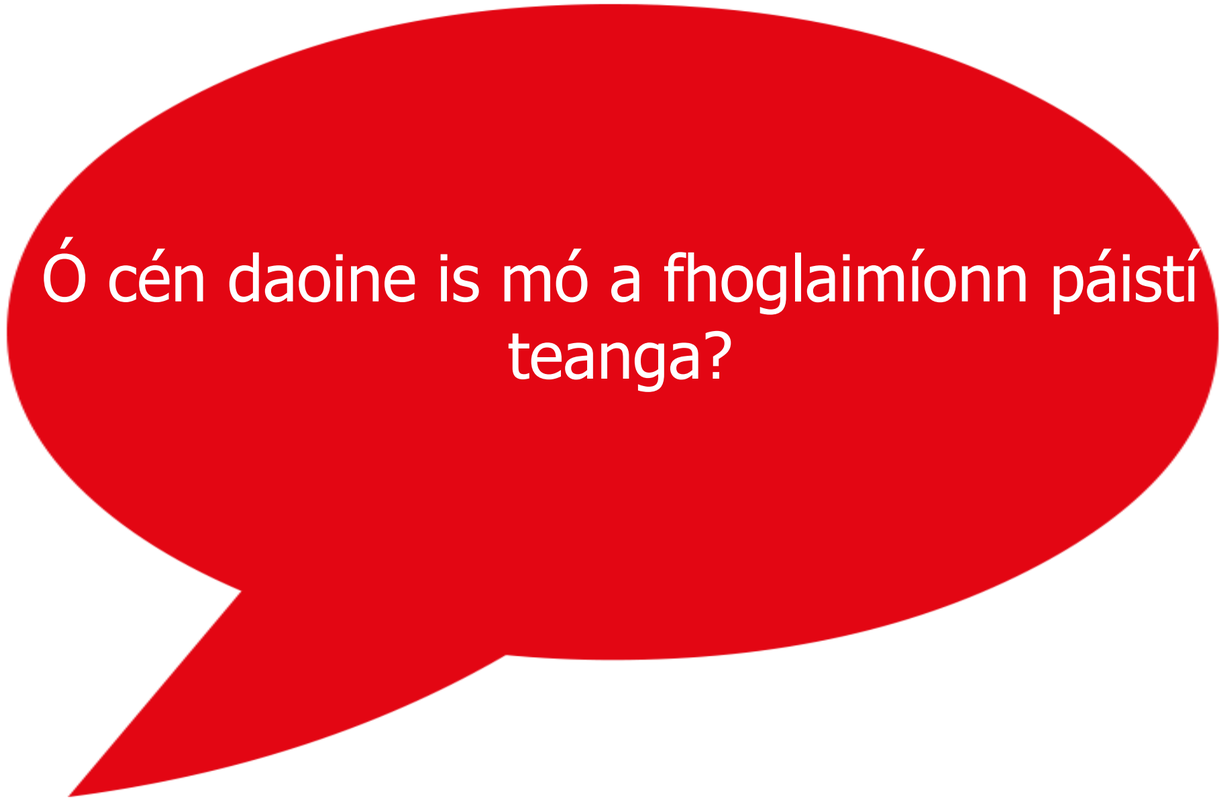

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ceist 2

- Fíor nó Bréagach?

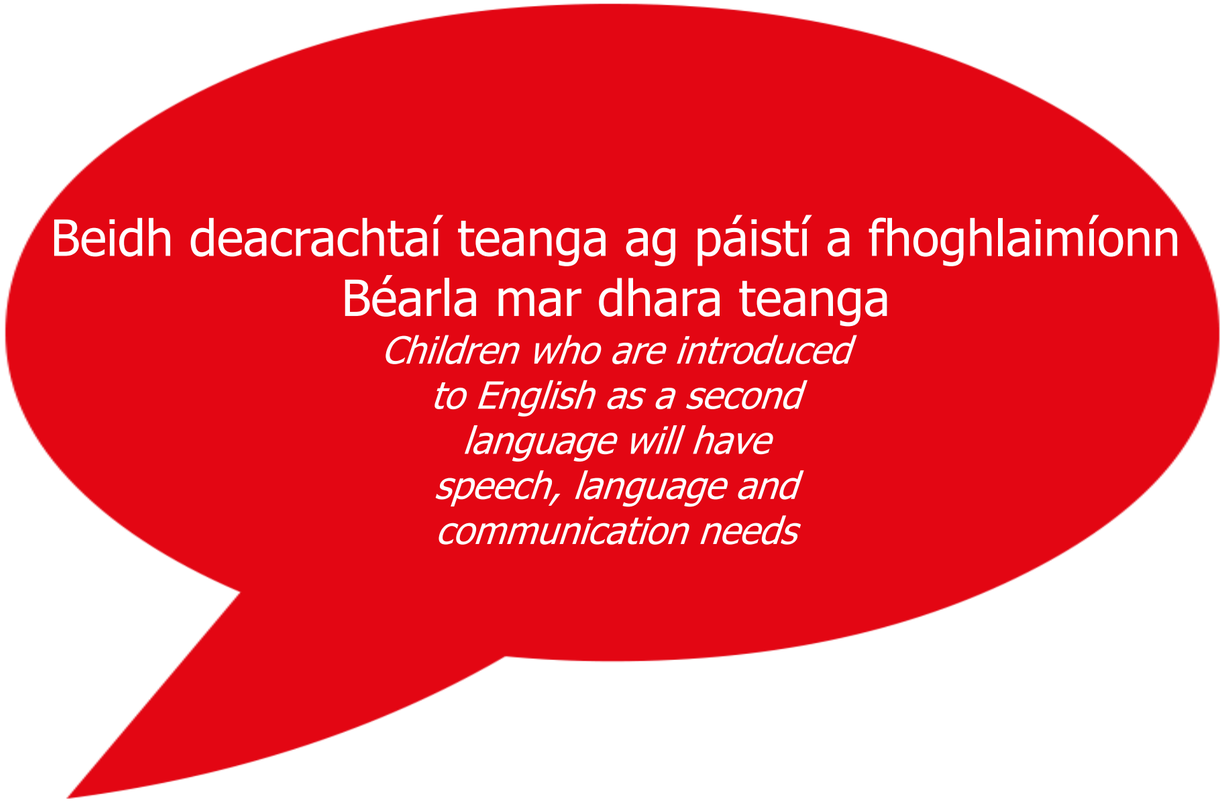

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ceist 3

- Fíor nó Bréagach?

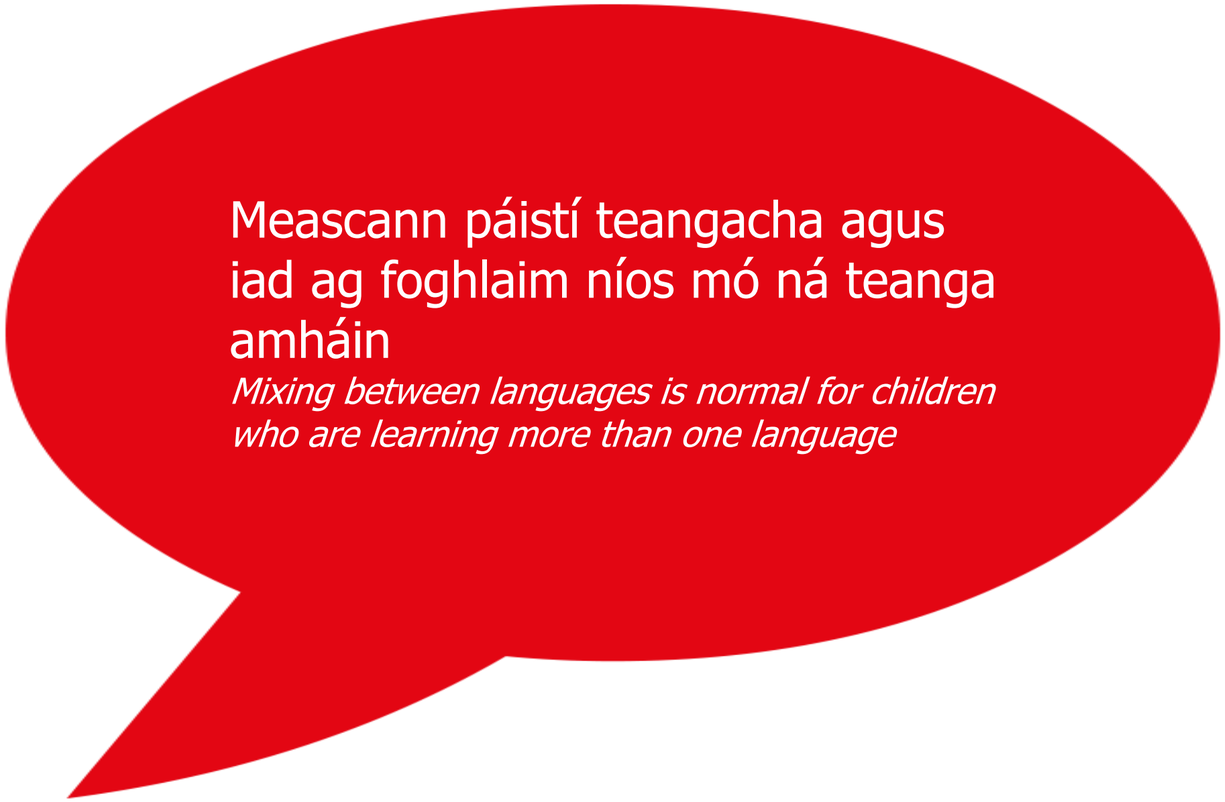

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ceist 4

- Fíor nó Bréagach?

Bíonn drochthionchair ag dátheangachas ar aosú na hintinne an duine fásta
The effects of aging on the brain are increased among bilingual adults

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ceist 5

- Fíor nó Bréagach?

Léiríonn taighde go bhfuil buntáistí ar leith ag baint le dá/ilteangachas do phaístí agus do dhaoine fásta
Science has proven that knowing more than one language is an advantage in life for children and adults.

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Taighde: Buntáistí an Dátheangachais

Bilingual children are better able to focus their attention on relevant information and ignore distractions

Bilingual individuals have been shown to be more creative and better at planning and solving complex problems than monolingual

The effects of aging on the brain are diminished among bilingual adults

Bilingual individuals have greater access to people and resources

Lowry, L. (2015). Bilingualism in Young Children: Separating Fact From Fiction. The Hanen Centre.

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Téarmaí Dátheangachais

Dátheangachas Comhuaineach
Simultaneous Bilingualism

Dátheangachas Leanúnach
Sequential Bilingualism

Mercier, M. (2017). A Resource and Informational Toolkit for Speech-Language Pathologists Working with Bilingual Children. Retrieved from: *https://www.uwo.ca/fhs/lwm/teaching/dld2.html*

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Dátheangachas agus Ilteangachas

- Níos mó ama i gceist maidir le foghlaim teangacha - *variation in the rate of learning the new language – learning two languages takes longer than learning one*
- An Tréimhse Thostach - *a silent period may occur when children are first exposed to a new language*
- Meascán teangacha - *Borrowing or mixing grammar of one language in another*
- **Tógann sé 2 bhliain le teanga shóisialta a fhoghlaim**
- **Tógann se idir 5-7 (m)bliana scileanna acadúla teanga a fhorbairt**

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Mercier, M. (2017). A Resource and Informational Toolkit for Speech-Language Pathologists Working with Bilingual Children. Retrieved from: *https://www.uwo.ca/fhs/lwm/teaching/dld2.html*

Ag Tacú le Páistí chun a gcuid Gaeilge a chur chun cinn: Páistí le RSO san áireamh

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Prionsabhail Uilíocha
Teiripe Urlabhra & Teanga:

Páistí ag foghlaim Gaeilge mar an Chéad Teanga (T1)

- Saibhreas agus forbairt teanga
- Gaeilge níos casta a chloisint
- Béim ar ainmfhocail & briathra nua, agus ar abairtí níos casta

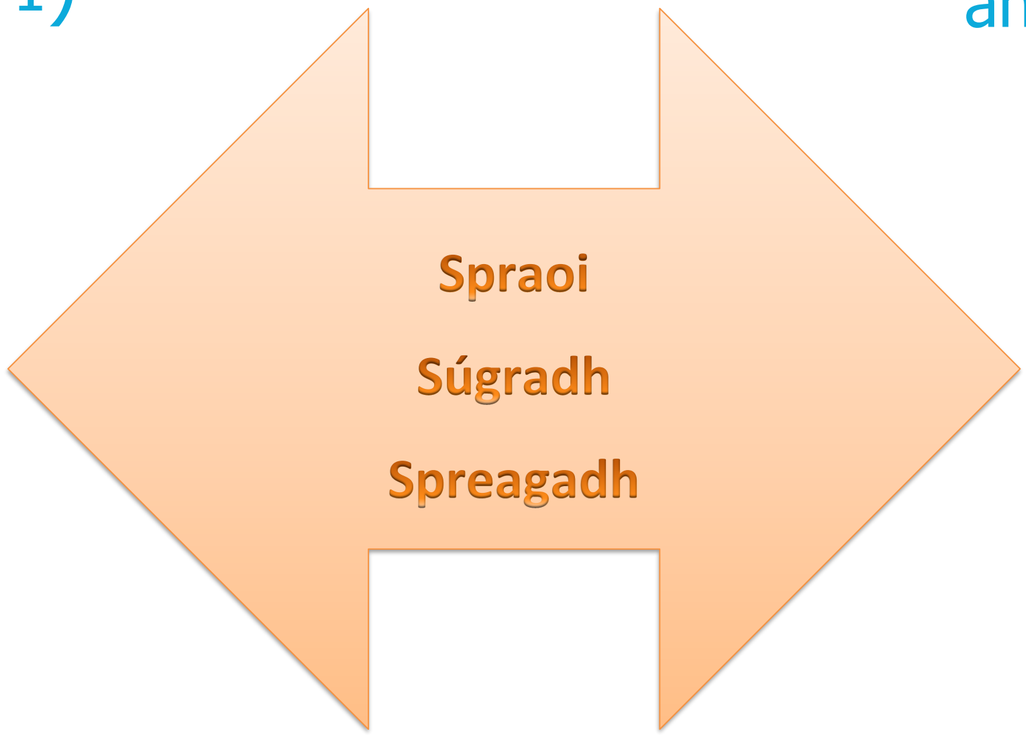

Páistí ag foghlaim Gaeilge mar an Dara Teanga 2 (T2)

- Foghlaim teanga
- Gaeilge a chloisint go forleathan
- Béim ar ainmfhocail & ar bhriathra

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Páistí ag foghlaim Gaeilge mar an Dara Teanga 2 (T2) le riachtanas breise/speisialta (RSO) acu

- **Ag plé, ag tacú agus ag obair le tuismitheoirí & le seirbhísí m.sh seirbhísí speisialta sláinte**
- Ag treisiú agus ag obair i dtreo cuspóirí ar leith don pháiste (spriocanna)
- Foghlaim agus forbairt teanga
- Gaeilge a chloisint go forleathan ina dtimpeallacht
- Ag foghlaim trí spraoi agus súgradh

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Straitéisí chun teanga a fhorbairt i gcaidrimh agus súgradh: OWL (Hanen 2011)

- **Féach** - suim an pháiste…
- **Fan** - tabhair seans dó/di cumarsáid ar bith a dhéanamh mar sh. cuireann an páiste an carr sa ghaineamh, casann sé timpeall, focal nó fuaim srl. *Give the child a chance to start the interaction by vocalising, signing, saying or doing a gesture or action.*
- **Éist** - le cibé cumarsáid a fheictear nó a chloistear- *for anything they might say through vocalisations, words or gestures.*

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Hanen (2011). Aimsithe ó: http://www.hanen.org/images-for-public-site/links---sample-pdfs/itttp17-18s.aspx

Straitéisí ar lean…: ANAM

Abair, Neartú, Athrá, go Mall & go simplí

le linn idirghníomhaíochtaí sa Naíonra

Abair – Tabhair an teanga/na focail don pháiste

Neartú – Déan iarracht béim agus spreagadh a thabhairt d'iarracht an pháiste

Athrá – Abair arís é, cuir béim ar na focail thábhachtacha, cur focail nó tuairim leis (más cuí – saibhreas teanga)

go **M**all & go simplí – Téigh go mall, fan le haghaidh freagra éigin, ag usáid focail cosúil le: "anois…. ansin…"

NB – Gaeilge gan bhrú - responsive interaction-

(http://www.hanen.org/MyHanen/Profile/My-Hanen-Training-History/PWA/It-Takes-Two-to-Talk/Glossary-of-ITTT-strategies.aspx)agus: https://www.slpcorner.com/for-slps/therapy-strategy-the-four-ss

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ag oibriú i ngrúpaí beaga

- 1 múinteoir:3-4 páistí más féidir
- Ag foghlaim trí ghníomhaíochtaí suimiúla agus spraíúla
- Mar chóras/mhodh taca-teanga spriocdhírithe ar leanaí le leibhéil teanga éagsúla acu;
  - m.sh páiste GaeT2 leibhéil teanga níos bunúsaí, páiste GaeT2, leibhéil níos airde, páiste GaeT1, leibhéil níos cuimsithí arís.

Athraíonn an múinteoir a chuid freagraí de réir leibhéil chumarsáide na bpáistí éagsúla

- Béim ar idirghníomhaíochtaí le cúis and le brí

Tagart: Hanen (n.d.). 'Learning, language and loving it'. Aimsithe ó: http://www.hanen.org/Helpful-Info/Research-Summaries/Learning-Language-Research-Summary.aspx

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

measc

frioch

blasta

milis

Ag pleanáil d’fhorbairt teanga i ngrúpaí

m.sh:

Ainmfhocail:	Briathra:	Aidiachtaí:	Réamhfhocail:
Pancóga	Measc: Ag meascadh	Blasta	Ar an “ar an bpláta”
Subh	Frioch: Ag friochadh	Te	
Plúr	Ith: Ag ithe	Milis	

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Achoimre ar stráitéisí: chun an Ghaeilge a chur chun cinn…

- Forbairt teanga le linn idirghníomhactaí… (ANAM & SSCAN)
- Cuir béim ar bhriathra – físéan le béim ar 'measc'
- Le spraoi
- Gaeilge gan bhrú

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Áiseanna teagaisc atá ar fáil go forleathan

- Puipéad (ach le Gaeilge amháin acu)
- Físeanna a úsáid m.sh ‘Amchlár Ranga’
- Leabhair Mhóra (saibhreas teanga & teanga nua- ag tacú le téamaí na seachtaine/míosa)

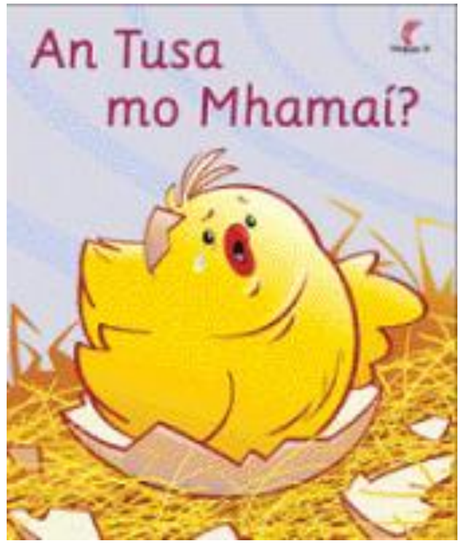

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Áiseanna teagaisc atá ar fáil go forleathan

- Amhráin & rannta (saibhreas teanga)
- Cluichí Teanga le linn ‘An Ciorcal’ m.sh *‘Arracht Ochrasach*’ (bia & deoch srl.); ‘Deir Ó Grádaigh’; *‘Málaí Mistéir’*

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ag Úsáid Físeanna: Ag Tacú le Tuiscint

Pictiúir

Ag taispeáint le comharthaí

Ag díriú

Gothaí gnúise
Facial expressions

Roghanna

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

An Ghaeilge a Shaothrú sa Naíonra:

- Gaeilge gan bhrú
- Grúpaí beaga le múinteoirí
- Spreagadh don Ghaeilge a labhairt (puipéad le Gaeilge acu, spreagadh os ard, duaiseanna cuí)
- Muinteoirí ag labhairt as Gaeilge le chéile
- Gaeilge sa bhaile – tacaíocht do thuismitheoirí (NB) (Hickey 2010).

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ag Obair le Teaghlaigh chun an Dara Teanga a chur chun cinn sa Bhaile

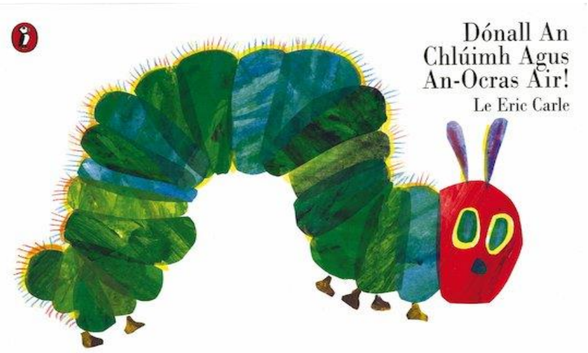

- Áiseanna do thuismitheoirí m.sh. Seinnteorí Cúla4
- '**Briathar na seachtaine**': m.sh 'measc', 'ocras', 'inis'
- '**Focal na seachtaine**': m.sh 'scuab', 'áit' ***Topic/theme-based work*** *facilitates vocabulary learning as it's easier to inform parents about targeted words*
- R-phost (SeeSaw) le pictiúir le focail cuí orthu *A sheet of pictures of key words can be sent home with words written in English and with **space** to add other language*

School uniform =
Culaith scoile
mundurek szkolny

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Ceisteanna

- I suíomhanna lán-Ghaeilge, bíonn sé deacair cúntóirí RS (AIM) a fhostú le Gaeilge. Bíonn orainn cúram cuí an pháiste a chur chun cinn, uaireanta le tionchar ar an nGaeilge mar theanga chumarsáide agus spraoi. Aon mholtaí?

Acmhainní

- Padlet urlabhra agus teanga: Eibhlin Breatnach (SLT)
- Eolas & Acmhainní Gaeloideachas ar RSO
- Ag Tacú le do Pháiste: Oideachas lán-Ghaeilge agus RSO (Leabhrán dátheangach)
- Daltaí a bhfuil Disléicse orthu i Scoil lán Ghaeilge Comhairle do Thuimitheoirí (Leabhrán Gaeilge)
- Students with Dyslexia in an Irish medium school Advice for Parents (Leabhrán Béarla)

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

#ForbairtGaeloid

Acmhainní

- Eolas & Acmhainní úsáideacha le linn Covid-19
- Grúpa Facebook do Mhúinteoirí Naíonra
- Grúpa Facebook do Thuismitheoirí
- Físeáin ar Youtube
- Ábhar bolscaireachta

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

#ForbairtGaeloid

Tagairtí

Hanen Centre, Ontario (2021). Retrieved from: http://www.hanen.org/MyHanen/Profile/My-Hanen-Training-History/PWA/It-Takes-Two-to-Talk/Glossary-of- ITTT-strategies.aspx)agus: https://www.slpcorner.com/for-slps/therapy-strategy-the-four-ss

Hanen (n.d.). 'Learning, language and loving it'. Aimsithe ó: http://www.hanen.org/Helpful-Info/Research-Summaries/Learning-Language-Research- Summary.aspx

Hanen (2011). Aimsithe ó: http://www.hanen.org/images-for-public-site/links---sample-pdfs/itttp17-18s.aspx

Hickey, T. (1999): Parents and Early Immersion: Reciprocity Between Home and Immersion Pre-school, International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 2:2, 94-113.

Hickey, T.M. (2008) Indigenous language immersion: The challenge of meeting the needs of L1 and L2 speakers in Irish-medium preschools In C. Kenner and T.M. Hickey (eds.) Multilingual Europe: Diversity and Learning. Stoke-on-Trent: Trentham Books. (3) (PDF) Indigenous language immersion: The challenge of meeting the needs of L1 and L2 speakers in Irish- medium preschools. Available from: https://www.researchgate.net/publication/277710427_Indigenous_language_immersion_The_challenge_of_meeting_the_needs_of_L1_and_L2_speakers_in_Irish-medium_preschools [accessed Feb 10 2021].

Hickey, T. M. (2003). Cad a Mheallann Gaeilge ó Pháistí sa Luath-Thumoideachas? Taighde agus Teagasc, 3, 186-202.

Hickey, T. M., & de Mejía, A. M. (2013). Immersion education in the early years: A special issue. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, (ahead-ofprint), 1-13. http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13670050.2013.866624#.U4STBCjLLOc

Mercier, M. (2017). A Resource and Informational Toolkit for Speech-Language Pathologists Working with Bilingual Children. Retrieved from: https://www.uwo.ca/fhs/lwm/teaching/dld2.html

https://www.slpcorner.com/for-slps/therapy-strategy-the-four-ss

O'Toole, C., Ní Shíthigh, D., Molamphy, A., & Walsh, E. (2020). Findings from the first phase of developing a receptive vocabulary test for the Irish language. International Journal of Bilingualism, 24(4), 572–587. https://doi.org/10.1177/1367006919848142

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

GAEILGE DON NAÍONRA.IE

mar Acmhainn Foghlama dóibh siúd atá ag iarraidh cur lena muinín sa Ghaeilge i suíomh an naíonra

23 Feabhra 2021
19.00, Zoom
gaeloideachas.ie/claraigh

Ailín Ní Chonchuir
Lárionad na Gaeilge: Taighde, Teagasc & Tástáil, Ollscoil Mhá Nuad

SEIMINEÁR AR LÍNE

Gaeloideachas
Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Míle Buíochas libh as bheith linn!

Teagmháil

eolas@gaeloideachas.ie

01 853 5195

www.gaeloideachas.ie

#ForbairtGaeloideachas

Gaeloideachas

Guth don Oideachas lán-Ghaeilge agus Gaeltachta